

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17019

Områdesnamn: Gräsmarksdeltat

Kommun: Sunne

Kartblad: 11C NO (112 4), 12C SO (122 2)

Area: 3 000 ha

Naturgeografisk region: 28b Sydligt boreala kuperade områden mellersta Värmland
30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden tämligen kuperad terräng med mestadels låg - medelhög myrprocent

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

Isälvsdelta, kame, raviner, recent delta		

Värdeomdöme: Randdeltat vid Gräsmark är en del av det sammanhängande glacifluviala stråk som löper i Rottmans dalgång. Tillsammans med Granåns ravinsystem och det recenta deltat vid Gräsmark utgör området enligt professor Jan Lundqvist ett skolexempel på de typer av isälvsavlagringar som finns i Värmland.

Huvudkriterier: A E

Förutsättningar för bevarande: Tåktverksamhet och andra ingrepp i ytformationerna som schaktningar, kraftigare markberedning, bebyggelse, väg- och ledningsdragning m m skulle kunna innebära att naturvärdena skadas. För att bibehålla den tilltalande landskapsbilden kring Grässjön och i Granåns ravinsystem, krävs fortsatt hävd av odlingslandskapet. Helst borde en utökning av hävden, exempelvis genom bete i Granåns ravinsystem, ske. En omföring av öppen mark och lövskog till granskog skulle påverka naturvärdena i negativ riktning. Vissa lövskogsområden, bland annat i det recenta deltat, bör lämnas orörda.

Säkerställande: Kring Grässjön råder skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen (äldre lydelse).

Områdets huvuddrag: Isälvsavlagringen vid Gräsmark har avsatts under, vid och över högsta kustlinjen. Gräsmarksdeltat är ett av Värmlands största randdeltan, avsatt vid Högsta Kustlinjen. Gräsmarksdeltat är avsatt under avsmältningsskedet när en isälv från sprickdalens för-längning

norrut mynnade i den havsvik som nu upptas av sjön Rottnen. Ett recent delta finns vid Rottnans mynning i Rottnen. De nutida vattendragen Rottnan och Granån har successivt skurit sig ner i deltaavlagringarna och bildat ravinsystem och meanderlopp. Särskilt Granåns ravinsystem är av stort intresse.

Längst i norr präglas isävsavlagringarna av ett nätverk av åsryggar med mjuka former, ett så kallat kamelandskap. Väster om Rottnan finns två åsgravar. Mellan åsgravarna ligger en ås som flackt undulerar ner mot Rottnan. Älven har här terrassvis skurit sig ner i sedimenten. Dominerande jordart i denna del är isälvsgrus. Kornstorleken kan generellt sägas avta mot söder och väster.

Söder om kameslandskapet vidtar Gräsmarksdeltat med tre deltaytor. Den högst belägna, ca 190 m ö.h. markerar nivån för högsta kustlinjen. De övriga ligger på nivåerna ca 170 m ö.h.(Storheden) och ca 115 m ö.h.

Vid Grinnemo ligger små dyner.

Nedanförr terrasserna rinner älven på ett brett flodplan. Här finns gott om övergivna meanderslingor.

Nedanförr den 40 m höga distalbranten vid Granbäck vidtar isälvsavlagringens lägsta deltayta, ca 115 m ö.h. Flodplanet kring Rottnen vidgar sig här mot söder. Här finns talrika övergivna älvfåror. Längs östra sidan finns små terrasser i sluttningen. På östra sidan av älven höjer sig en ås över den plana heden.

Längs Granån har ett vackert ravinsystem utbildats i de mäktiga distalt avsatta mo-mjåla-avlagringarna. Talrika småbäckar tillstöter från sidorna och bidrar till ravinbildningen. De största och vackraste ravinerna finns mellan Västanå och Granbäckstorp. De är 15-20 meter djupa med sidor i rasvinkel. Ravinerna ligger tätt med smala krön emellan. På ravinsidorna finns fossila flytjordsvalkar.

Det recenta deltat i Rottnen är uppbyggt av älv- och svämsediment. Deltat är ännu under tillväxt ut i sjön. Det är mycket flackt och präglad av älvens meanderlopp med förekomst av korvsjöar, övergivna meanderbågar och deltaarmar samt levéer. I de yttre delarna finns en väl utnyttjad sandstrand.

Deltaområdets vegetation domineras helt av tallskog av lav-typ. Avvikelserna finns längs Rottnan, Granån och på det recenta deltat.

Längs Rottnan finns ett smalt stråk av mest gråal, men även asp, björk och videbuskage förekommer. Granåns ravinsystem har till största delen väl slutna och åldersvarierade bestånd av främst gråal, men även hägg, björk och videbuskage förekommer. Ravinsystemets vegetation är både frodig och artrik. Större delen av ravinområdet har tidigare nyttjats som åker-, slåtter- och betesmark. Vissa delar, framför allt krönen mellan ravinarmarna, hålls ännu öppna. Däremot har ravinsidor och ravinbottnar växt igen med lövskog. Hela det recenta deltat var tidigare åker- och ängsmark, med endast ett fåtal äldre ekar. I dag är hela deltat igenvuxet, och täta snår av asp, björk, gråal och sälgt täcker dess yta. Ekarna finns kvar, men syns knappast. Kärrvegetation finns i övergivna älvfåror och i andra lägre liggande partier. Små öppna, spridda ängsmarker finns ännu kvar.

De recenta deltaarealerna täcks av igenväxningsmark med snårig unglövskog.

Både Rottnan och Granån är kraftigt påverkade. Rottnan har under 1986 reglerats och Granån är sedan länge rensad för flottning. Den vårvandrande storöring som går från Rottnen upp i Rottnan har troligen helt fått lekmöjligheterna spolierade. I Granån finns flodkräfta, häckande strömstare och öring.

I det recenta deltat finns genom kombinationerna av våtmarker och lövskogar ett relativt rikt fågelliv.

Även i lövskogarna i Granåns ravinområde ger lövlundskaraktären upphov till en rik fågelfauna. Den magra tallheden hyser ingen rikare flora. Mosippa finns i ett bestånd vid Tallmon.

Anmärkningar:**Referenser:**

Bohlin, J 1986

Naturinventering av Sunne kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län. Manus

Brelín, I 1973

Naturvårdsinventering i Värmland. Sunne kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län.

Larsson, K 1958

Gräsmarksdeltat

Uppsala universitet 1979

Gräsmarksdeltat. Rapporter från naturgeografisk fältkurs. Naturgeografiska institutionen.

Lindén, E 1983

Geologisk inventering av Gräsmarksdeltat. Sveriges geologiska undersökning/ Länsstyrelsen i Värmlands län.

Bergqvist, E 1986

Svenska nip- och ravinlandskap. Statensnaturvårdsverk, rapport 3156

Lundqvist, J., 1958: Beskrivning till jordartskarta över Värmlands län. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ca nr 38.

Uppgiftslämnare: Lars Furuholm

Datum: 981019